

Folketingets Forsvarsudvalg
Christiansborg

FORSVARSMINISTEREN
18. januar 2017

Folketingets Forsvarsudvalg har den 23. december 2016 stillet følgende spørgsmål nr. 46 til forsvarsministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Eva Flyholm (EL).

Spørgsmål nr. 46:

"Ministeren bedes oversende en oversigt over alle de fanger, som Danmark har taget under indsatserne i Irak og Afghanistan fra 2001 og frem til i dag opgjort på de enkelte måneder. I hvert tilfælde bedes ministeren oplyse lokaliteten og årsagen til tilfangetagelsen samt evt. navnet på den operation, som den indgik i. Ministeren bedes ligeledes i hvert enkelt tilfælde oplyse alt, hvad regeringen ved om den videre skæbne for den enkelte fange, herunder om fangen efterfølgende blev udleveret til andre landes myndigheder, om de blev udsat for overgreb, samt datoen for deres løsladelse."

Svar:

Det foreliggende spørgsmål og de samtidigt stillede spørgsmål nr. 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61 og 64 fra samme spørger vedrører håndteringen af frihedsberøvede i forbindelse med Danmarks internationale militære engagement i Afghanistan siden 2001 og i Irak siden 2003.

Dette emne har gennem årene været behandlet i en lang række forskellige sammenhænge. Der har været drøftelser i såvel Folketingssalen som i Det Udenrigspolitiske Nævn om forholdene i Irak og Afghanistan. Skiftende regeringer og forsvarsministre har desuden gennem mere end et årti besvaret en lang række folketingsspørgsmål og deltaget i samråd om bl.a. frihedsberøvede. Dertil kommer, at Forsvarsministeriet og Forsvaret har foretaget egne undersøgelser, Forsvarets Auditørkorps har undersøgt en række konkrete sager, og der har været og er verserende retssager relateret til Danmarks militære engagement i henholdsvis Afghanistan og Irak.

Senest har den daværende forsvarsminister i forbindelse med samråd P den 23. juni 2016 redegjort for danske styrkers håndtering af frihedsberøvede under Irak-krigen, herunder for den daværende forsvarschefs brev af 16. december 2011, hvor forsvarschefen afrapporterte

rede om resultaterne af den daværende Forsvarskommandos undersøgelse fra 2011 om håndtering af tilbageholdte i Irak.

Resultaterne af denne undersøgelse er Folketinget ved flere lejligheder blevet oplyst om, bl.a. ved brev af 22. december 2011 (FOU alm. del, bilag 43), hvor den daværende forsvarsminister oversendte forsvarschefens brev af 16. december 2011 til Folketinget. Forsvarsministeren anførte i den forbindelse, at det fremgik af forsvarschefens brev, at der på en række områder (antallet og registrering af tilbageholdte, tilsyn med tilbageholdte, overholdelse af udstedte nationale direktiver samt rollefordelingen mellem danske og britiske enheder) syntes at have været tale om forhold, hvor tingene ikke havde været i orden.

Af den daværende Forsvarskommandos notat af 15. december 2011, som blev oversendt til Folketinget den 31. august 2015 (FOU alm. del, endeligt svar på spørgsmål 13), fremgik det, at der særligt i starten af Irak-krigen, hvor de fleste tilbageholdelser fandt sted, ikke blev registreret og systematiseret tilstrækkelige informationer om tilbageholdte. Som oplyst på samråd P i 2016, er det i sagens natur vanskeligt at redegøre for de tilbageholdtes videre færd, når det nøjagtige antal og registrering af personerne ikke har været fyldestgørende.

Forsvarschefen understregede i brevet af 16. december 2011, at der ikke var fundet oplysninger om, at danske tilbageholdte i tilknytning til tilbageholdelse eller overdragelse til anden nation havde været udsat for overgreb, var dræbt eller på anden måde havde lidt overlast. Tilsvarende blev det fastslået, at danske soldater havde reageret konsekvent og hensigtsmæssigt i de situationer, hvor der var bevidnet hårdhændet behandling fra irakiske enheders side. Det skal bemærkes, at der pt. verserer fem civile retssager mod Forsvarsministeriet om Danmarks eventuelle erstatningsansvar i forbindelse med frihedsberøvelse under operationer i Irak. I retssagerne er det Forsvarsministeriets opfattelse, at der er indtrådt forældelse og/eller ikke er dansk erstatningsansvar, blandt andet da danske styrker ikke foretog frihedsberøvelse af de pågældende personer.

Om rollefordelingen mellem fx danske og britiske enheder oplystes det i forsvarschefens brev af 16. december 2011, at den danske bataljons samarbejde med andre nationers enheder afspejlede det multinationale operationsmiljø og rådigheden over forskelligartede kapaciteter, som enhederne naturligt støttede hinanden med. Imidlertid kunne de underlagte og støttende enheders rådige kompetencer ikke i alle tilfælde alene forklare den praktiserede rollefordeling mellem fx danske og britiske enheder ved udførelsen af tilbageholdelser.

Danske styrkers håndtering af frihedsberøvede under Afghanistan-krigen har som nævnt ligeledes været genstand for en række folketingsspørgsmål og undersøgelser. Der kan bl.a. henvises til, at den daværende forsvarsminister den 27. juni 2011 oversendte den daværende Forsvarskommandos redegørelse om tilbageholdte i Afghanistan til Forsvarsudvalget (FOU alm. del, bilag 141). Den daværende regering offentliggjorde den 13. december 2006 (FOU alm. del, bilag 54) endvidere *"Redegørelse for faktuelle og retlige spørgsmål i tilknytning til danske styrkers tilbageholdelse og overladelse af personer i Afghanistan i 1. halvår 2002"* på baggrund af de påstande, der blev fremsat i dokumentarfilmen *"Den Hemmelige*

Krig". Som udløber heraf anlagdes en erstatningssag, "Ghosoullah Tarin-sagen", hvor Højesteret ved dom den 27. juni 2013 frifandt Forsvarsministeriet.

Regeringen finder blandt andet i lyset af ovenstående, at forhold omkring danske soldaters tilbageholdelse af personer under den danske krigsdeltagelse i henholdsvis Irak og Afghanistan allerede er tilstrækkeligt belyst. Der ses således ikke grundlag for at iværksætte yderligere undersøgelser eller foretage opgørelser, som ville være særdeles ressourcekrævende og ikke tilføre væsentligt nyt.

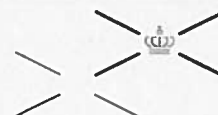
Det skal bemærkes, at Forsvaret på baggrund af erfaringerne i forhold til håndtering af frihedsberøvede i Irak og Afghanistan løbende har iværksat en række tiltag på området. Det gælder ikke mindst i forhold til udarbejdelsen af "Militærmanual om folkeret for danske væbnede styrker i internationale militære operationer", der blev udarbejdet med henblik på at styrke Forsvarets uddannelse i og anvendelse af den humanitære folkeret og krigens love, og som blev oversendt til Forsvarsudvalget den 21. december 2016 (FOU alm. del, bilag 34). Militærmanualen indeholder således et selvstændigt kapitel om frihedsberøvede, hvor erfaringer fra de seneste års danske militære engagementer er medtaget.

Jeg vil gerne afslutningsvist understrege, at Forsvarsministeriet og Forsvaret lægger stor vægt på overholdelsen af international ret, herunder den humanitære folkeret, når danske styrker indsættes i internationale operationer, og at man vedvarende tager ved lære af sine internationale erfaringer.

Med venlig hilsen

Claus Hjort Frederiksen

FORSVARSMINISTERIET
DANISH MINISTRY OF DEFENCE

Folketingets Forsvarsudvalg
Christiansborg

FORSVARSMINISTEREN

1 juli 2016

Folketingets Forsvarsudvalg har den 24. juni 2016 stillet følgende spørgsmål nr. 269 til forsvarsministeren, som hermed besvares.

Spørgsmål nr. 269:

Ministeren bedes oversende sit talepapir fra samrådet den 23. juni 2016 om håndtering af fanger i Irak, jf. FOU alm. del - samrådsspørgsmål P.

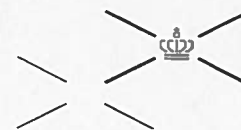
Svar:

Vedlagt fremsendes det udkast til talepapir, som dannede grundlag for min besvarelse af samrådsspørgsmål P i Forsvarsudvalget den 23. juni 2016. Der gøres opmærksom på, at det talte ord gælder.

Med venlig hilsen

Peter Christensen

FORSVARSMINISTERIET
MINISTRY OF DEFENCE

DET TALTE ORD GÆLDER

Samråd P i Forsvarsudvalget 23. juni 2016

Emne: Danske styrkers håndtering af fanger under Irak krigen

Kontor: Internationalt Juridisk Kontor

Eva Flyvholm (EL) har stillet samrådsspørgsmål P med syv underspørgsmål om danske styrkers håndtering af fanger i Irak til besvarelse i Forsvarsudvalget torsdag den 23. juni 2016. Det fremgår, at spørgsmålene er stillet i lyset af de seneste omtaler af håndtering af fanger i Irak.

FOU samrådsspørgsmål P

I lyset af de seneste omtaler af håndtering af fanger i Irak bedes ministeren svare på følgende:

- Har Danmark overholdt international lov, når hundredevis af fanger i Irak blev overleveret uden at der skete registrering og opfølgning, og når udleveringerne fortsatte på trods af kendskab til, at fanger blev udsat for tortur i fængslerne og mishandlet af de irakiske sikkerhedsstyrker?
- Hvilket kendskab har forsvaret til, hvad der blev af de 567 fanger, som Danmark tog under Irak krigen?
- Hvordan kunne det forekomme at danske styrker udleverede fanger til de britiske styrker og irakiske myndigheder uden nogen form for registrering eller vished for, hvad der videre ville ske med fangerne?
- Hvorfor fik Enhedslisten aldrig svar på sine spørgsmål om, hvad der var sket med en række irakiske fanger?
- Hvordan kunne udleveringerne fortsætte trods dokumenteret kendskab til tortur?
- Hvordan kom aftalen om den såkaldte britefinte i stand? Hvem havde kendskab til den? Hvem i Forsvarsministeriet havde kendskab til den systematiserede træning af danske soldater?
- Mener ministeren, at Folketinget og Enhedslisten har fået korrekte og dækkende svar på spørgsmål om fangehåndtering og tortur under Irak-krigen?

---000---

- Jeg vil gerne takke for samrådsspørgsmål P, der jo i virkeligheden dækker over en hel række af delspørgsmål.
- Jeg går ud fra, at spørgsmålene er stillet på baggrund af medieomtale i sidste måned i Information og Radio24syv om danske styrkers håndtering af tilbageholdte under Irak-krigen i perioden 2003-2007. Dvs. for mere end 10 år siden.

DET TALTE ORD GÆLDER

- Information og Radio24syv's omtale er baseret på en aktindsigt i arbejdsudkastene til den tidligere Forsvarskommandos Irak-Task Force's undersøgelse fra 2011 om håndtering af tilbageholdte i Irak - også kaldet IRTOT-undersøgelsen.
- Medieomtalen vedrører emner, som allerede er blevet drøftet mange gange tidligere i Folketinget, og som Folketinget er blevet oplyst om ved flere lejligheder – både ved samråd som dette og ved besvarelse af folketingssspørgsmål.
- Lad mig kort genopfriske, hvordan Folketinget tidligere er blevet orienteret om IRTOT-undersøgelsen.
- IRTOT-undersøgelsen, som Forsvaret iværksatte i oktober 2010, blev indstillet efter den forrige regerings beslutning om nedsættelse af Irak- og Afghanistan-kommissionen.
- Tidligere forsvarschef Knud Bartels orienterede herefter i et brev af 16. december 2011 den daværende forsvarsminister Nick Hækkerup om hovedkonklusionerne i IRTOT undersøgelsen. I forsvarschefens brev blev det anført, at der var tale om foreløbige - men dog repræsentative - resultater af Forsvarskommandoens undersøgelse.
- Den daværende forsvarsminister oversendte fem dage senere, dvs. den 22. december 2011, Forsvarschefens brev til Folketingets Forsvarsudvalg, hvormed brevet samtidigt blev gjort fuldt tilgængeligt for offentligheden.
- Forsvarschefens brev baserede sig på et notat fra Forsvarskommandoen af 15. december 2011. Heraf fremgik bl.a., at selvom undersøgelsen ikke

var fuldt tilendebragt, så var det vurderingen, at de centrale problemstillinger ikke ville blive ændret ved en fuld færdiggørelse af undersøgelsen.

- Forsvarskommandoens notat blev i sin helhed oversendt til Folketinget 31. august sidste år som svar på forsvarsudvalgsspørgsmål nr. 13.
- Det er altså denne IRTOT-undersøgelse, som på ny omtales i sidste måneds medier, og hvis hovedresultater den daværende forsvarsminister tidligere har orienteret Folketinget om.
- Svarene på samrådsspørgsmålene kan bl.a. findes i disse tidligere orienteringer, hvilket min besvarelse vil bære præg af.
- Med hensyn til antallet af tilbageholdte har skiftende forsvarsministre tidligere oplyst Folketinget om, at antallet af danske tilbageholdte personer i Irak var større end tidligere oplyst i Folketinget.

Det skete bl.a. ved tidligere forsvarsminister Gitte Lillelund Bechs brev af 18. april 2011. Her blev Forsvarsudvalget orienteret om, at Forsvarskommandoen havde oplyst, at IRTOT i sin gennemgang ville anvende en anden opgørelsesmetode end ved tidligere besvarelser, og at opgørelsen ville udvise et større antal end hidtil oplyst.

- Dette skyldtes bl.a., at opgørelsen tog udgangspunkt i et bredere og mere omfattende kildemateriale end der havde ligget til grund for tidligere opgørelser.
- Men det fremgik også af Gitte Lillelunds brev, at opgørelser over tilbageholdte generelt var behæftet med en vis usikkerhed, da det beroede på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde, om en person var tilbage-

holdt og, om det var danske styrker, der havde foretaget tilbageholdelsen.

- Ligeledes beskrev Forsvarschefen i sit brev af 16. december 2011, hvordan IRTOT-undersøgelsen havde vist en markant forøgelse af antallet af dansk tilbageholdte irakere.
- At der på en række områder vedrørende danske styrkers håndtering af tilbageholdte synes at have været tale om forhold, hvor tingene ikke havde været i orden, fremgik tillige af Forsvarschefens brev af 16. december 2011.
- Om registrering skrev Forsvarschefen bl.a. og jeg citerer:
"Den foretagne gennemgang har fastslået, at der - især i Irak-periodens første del - ikke i tilstrækkelig grad blev registreret og systematiseret de nødvendige informationer om tilbageholdte til, at der kunne sikres et dækkende og blivende billede af indsatsen på området."
- Om tilsyn anførte Forsvarschefen endvidere, at:
Det kan ikke fastslås, hvorvidt der i alle tilfælde er blevet gennemført de tilsyn, der var fastsat krav om i gældende nationale direktiver."
- Disse forhold blev også fremhævet i den tidligere forsvarsministers Nick Hækkerups oversendelsesbrev til Forsvarsudvalget i 2011.
- Samrådsspørgsmålet synes at bygge på en præmis om, at danske soldater bevidst har udleveret personer til tortur i Irak.

- Jeg vil igen henvise til Forsvarschefens brev fra 2011, hvoraf det fremgik, *".., at der i det gennemgåede materiale ikke er fundet oplysninger om, at danske tilbageholdte, i tilknytning til tilbageholdelse eller overdragelse til anden nation, har været udsat for overgreb, er dræbt eller på anden måde har lidt overlast."*
- Ligeledes fremgik det, at *"Undersøgelsen har fastslået, at den danske bataljon i Irak har reageret konsekvent og hensigtsmæssigt i de situationer, hvor der direkte er bevidnet overgreb eller hårdhændet behandling fra irakiske enheders side"*.
- Det skal her bemærkes, at Forsvarskommandoens undersøgelse var ganske omfattende. Forsvarskommandoens Irak-Task Force havde således gennemgået både interne og eksterne kilder, foretaget en systematisk gennemgang af direktivgrundlag, klarlagt operative fremgangsmåder og gennemført en sammenligning af rådige informationer om mere end 1.170 enkelthændelser. Det fremgår af notatet fra Forsvarskommandoen af 15. december 2011.
- Der spørges også til, hvad der så skete med de tilbageholdte. Her skal jeg igen henvise til Forsvarskommandoens notat af 15. december 2011, og jeg citerer igen:
"Undersøgelsen har konstateret, at der fra medio 2003 og frem til medio 2004 ikke har været foretaget en systematisk og dermed retvisende registrering af og rapportering om danske tilbageholdte. Det overvejende flertal af tilbageholdelser er foretaget netop i denne periode. Det kan konstateres, at de opgørelser der blev udarbejdet i perioden ikke muliggør, at der kan henføres konkrete personer til de gennemførte tilbageholdelser."

- Det er i sagens natur vanskeligt at redegøre for de tilbageholdtes videre færd, når det nøjagtige antal og registrering af personerne ikke har været fyldestgørende.
- For god ordens skyld skal jeg samtidig bemærke, at det af Forsvarskommandoens notat af 15. december 2011 fremgår, at *"..der til gengæld ingen informationer [er] om, at danske enheder eller myndigheder har observeret eller modtaget orientering om tilfælde af drab, overgreb eller tilsvarende begået mod personer, der var tilbageholdt eller overdraget af danske enheder."*
- Dette er hvad, jeg forholder mig til, og disse oplysninger fra Forsvarets side er som bekendt ikke nye, men har været kendt længe.
- Sidste sommer blev det i medierne fremstillet som nye oplysninger, at danske styrker efter magtoverdragelsen i Irak havde overdraget danske tilbageholdte til irakiske myndigheder i strid med nationale direktiver.
- Igen vil jeg citere Forsvarschefens brev fra 2011, hvoraf det fremgik:
 - *Det er konstateret, at der efter magtoverdragelsestidspunktet i august 2004 i et mindre antal tilfælde - i strid med de nationale direktiver og den fastsatte rollefordeling mellem irakiske enheder og internationale styrker - blev overdraget danske tilbageholdte personer til irakiske myndigheder.*
- Det nye er her, at der var tale om "12" tilfælde. Ikke, at der tidligere i strid med nationale direktiver blev overdraget danske tilbageholdte til irakiske myndigheder.

DET TALTE ORD GÆLDER

- Som bekendt efterforskes disse omstændigheder for tiden af Forsvarets Auditørkorps. Auditørkorpsets afgørelse forventes inden for de næste par uger.
- Der spørges også ind til rollefordelingen mellem danske og britiske styrker ved tilbageholdelser.
- Når danske styrker opererer med andre nationer, vil der typisk være en rollefordeling mellem forskellige nationers styrkebidrag.
- Dette gjaldt også i Irak, og følgende fremgik af Forsvarschefens brev af 16. december 2011:
"Den danske bataljons samarbejde med andre nationers enheder afspejlede det multinationale operationsmiljø og rådigheden over forskelligartede kapaciteter, som enhederne naturligt støttede hinanden med."
- Af Forsvarskommandoens notat af 15. december 2011 fremgik ligeledes:
"De britiske enheder, der var underlagt eller som støttede den danske bataljon, rådede typisk over specialuddannet personel, som havde særlige forudsætninger for at foretage tilbageholdelser og i forbindelse hermed sikre beviser vedrørende den tilbageholdte."
- Forsvaret oplyste dog, at der havde været en vis praktiseret rollefordeling. Det fulgte herefter af forsvarschefens brev:
"Imidlertid kan de underlagte og støttende enheders rådige kompetencer ikke i alle tilfælde alene forklare den praktiserede rollefordeling mellem fx danske og britiske enheder ved udførelse af tilbageholdelser. Således er engelsk personel i større omfang blevet anvendt til at forestå selve tilbageholdelsen, hvorved det har været opfattelsen, at danske enheder der-

med ikke blev ansvarlige for tilbageholdelsen og de deraf følgende forpligtelser”

- Forsvarschefen orienterede samtidig om, at der i Forsvaret var iværksat en afklaring af behovet for klarere direktiver og gennemgang af den uddannelse, der i dag gennemføres forud for udsendelse i internationale operationer i forhold til tilbageholdelsessituationer og den tilhørende håndtering heraf.
- Så spørges der til, om der er givet dækkende og korrekte svar?
- Det er et meget bredt spørgsmål at stille, om skiftende regeringer har givet dækkende og korrekte svar, som tilmed vedrører en periode på mere end 10 år.
- Skiftende regeringer har gennem de sidste 10-12 år besvaret en lang række § 20 spørgsmål, spørgsmål fra Forsvarsudvalget samt samråd mv. om disse forhold. Ligesom der har været orienteringer i Udenrigspolitisk Nævn om forholdene i Irak.
- Dertil kommer IRTOT-undersøgelsen, hvor det som tidligere nævnt var vurderingen, at de centrale problemstillinger ikke ville blive ændret ved en fuld færdiggørelse af undersøgelsen, selvom undersøgelsen ikke var fuldt tilendebragt.
- Der har desuden gennem de sidste 10-12 år været håndteret en række sager af Forsvaret, Forsvarets Auditørkorps og Forsvarsministeriet om danske soldaters ansvar for behandlingen af frihedsberøvede personer.

- Jeg vil gerne benytte lejligheden til at fremhæve, at der i Forsvaret såvel under som efter Irak-krigen er blevet iværksat en række tiltag i forhold til håndtering af netop tilbageholdte.
- Daværende forsvarsminister Søren Gade bad således ved brev af 5. maj 2004 til den daværende forsvarschef Forsvaret om at skærpe opmærksomheden med dansk tilbageholdte, der blev overdraget til britiske eller irakiske myndigheder.
- Også her vil jeg citere Forsvarskommandoens notat, hvoraf det fremgår:
at "Forsvarets krav til og procedurer for registrering og rapportering af blandt andet tilbageholdelser blev udviklet betydeligt i løbet af indsættelsesperioden i Irak (2003-2007) og altså især efter medio 2004.
- Forsvarschefen beskrev i sit brev af 16. december 2011, hvilke tiltag der var blevet iværksat og jeg citerer:
"Der er iværksat en gennemgang af de i dag gældende definitioner for tilbageholdte og de procedurer, der gælder for håndtering og registrering af informationer herom. Dette centrale arbejde skal ensrette fremgangsmåder for informationshåndtering vedrørende tilbageholdte ved de udsendte enheder og for informationsudvekslingen mellem disse og de hjemlige militære myndigheder.
- *"Der er endvidere iværksat en gennemgang af procedurerne for arkivering af sådanne informationer i forsvaret for at sikre, at relevante informationer hjemsendes til og arkiveres sikkert ved de hjemlige militære myndigheder."*

DET TALTE ORD GÆLDER

- På baggrund af Danmarks internationale engagement de sidste 10-12 år er Forsvaret således i dag mere opmærksom på, at erfaringer og viden opsamles og bruges fremadrettet, så risikoen for, at der begås fejl, minimeres.
- Når Forsvaret eksempelvis i dag udarbejder direktiver omkring tilbageholdte, trækker de på de mange erfaringer, de har fra de sidste mange års deltagelse i internationale missioner.
- Jeg vil også gøre opmærksom på, at danske soldater både har en handlepligt og en meldepligt, såfremt de bevidner tortur eller umenneskelig behandling.
- Det følger af Forsvarskommandoens direktiv om forbud mod tortur, at - og jeg citerer igen: "*forsvarets personel skal søge at hindre enhver i at udøve tortur, grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, hvis det kan ske, uden at personellet derved udsætter sig selv eller andre for særlig fare eller opofrelse*".
- Dette er ledsaget af en meldepligt: "*Personellet skal straks indberette til nærmeste chef, hvis de har kendskab til eller rimelig mistanke om, at nogen har til hensigt at overtræde, overtræder eller har overtrådt forbuddet*".
- Denne handle- og meldepligt gælder for alt forsvarets personel både i Danmark og i internationale missioner, og den er gentaget i de missions-specifikke direktiver, som udarbejdes af Forsvaret til de konkrete missioner.

DET TALTE ORD GÆLDER

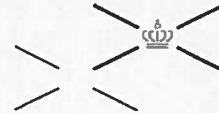
- Desuden igangsatte Forsvarsministeriet som bekendt i 2012 et omfattende arbejde med udarbejdelse af en dansk militærmanual. Jeg forventer manualen vil blive offentliggjort inden for den nærmeste tid.
- Manualen skal bidrage til yderligere at styrke forsvarets uddannelse i og anvendelse af den humanitære folkeret og krigens love.
- Jeg kan oplyse, at manualen vil indeholde et selvstændigt kapitel på ca. 70 sider om håndtering af frihedsberøvede, hvor der bl.a. tages højde for nyere domspraksis på dette område, herunder fra den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.
- Denne række af tiltag er udtryk for, at Forsvarsministeriet og Forsvaret tager Danmarks internationale forpligtelser meget alvorligt, og at man vedvarende tager ved lære af sine internationale erfaringer. Dette er IR-TOT-undersøgelsen, som Forsvaret udarbejdede, også et udtryk for.
- Afslutningsvist vil jeg gerne anføre, at samrådsspørgsmålet er meget generelt og omfattende, hvorfor der er grænser for, hvor detaljeret denne besvarelse kan være.
- Der spørges til forhold, der går 13 år tilbage i tiden. Forhold, som skiftende regeringer og forsvarsministre gennem 13 år har besvaret adskillige spørgsmål om, og som Folketinget og offentligheden er blevet oplyst om.
- Der spørges til hvilke internationale regler, der var gældende for mere end 10 år siden i Irak. Jeg ønsker ikke at gøre mig klog på de internationale regler, der var gældende for mere end 10 år siden. Jeg mener vi bør

se fremad, notere at Forsvaret har taget forholdene alvorligt og fokusere på de tiltag, som Forsvaret har iværksat på området.

- Jeg har i min besvarelse løbende henvist til Forsvarschefens brev og Forsvarskommandoens notat fra 2011. Det burde dog formentligt have været tilstrækkeligt at henholde sig til den daværende forsvarsministers Nick Hækkerups oversendelsesbrev af 22. december 2011 til dette udvalg, hvor han blandt andet anførte følgende:

"Det fremgår af forsvarschefens brev, at der på en række områder (antallet og registrering af tilbageholdte, tilsyn med tilbageholdte, overholdelse af udstedte nationale direktiver samt rollefordelingen mellem danske og britiske enheder) – baseret på de foreløbige konstateringer – synes at have været tale om forhold, hvor tingene ikke har været i orden."

- Dette blev Folketinget oplyst om tilbage i 2011.
- Dette afslutter min besvarelse af spørgsmålet.

Folketingets Forsvarsudvalg
Christiansborg

22. december 2011

Som bekendt besluttede den tidligere regering i oktober 2010 i lyset af Wikileaks' offentliggørelse af dokumenter vedrørende indsatsen i Irak, at der skulle udarbejdes en samlet skriftlig redegørelse til Folketinget. Redegørelsen skulle bl.a. basere sig på den skriftlige redegørelse, som Forsvarskommandoen var ved at udarbejde til Forsvarsministeriet på baggrund af en gennemgang af sagen.

Som det fremgår af regeringsgrundlaget "Et Danmark, der står sammen", vil regeringen nedsætte en undersøgelseskommission til at belyse baggrunden for den danske beslutning om deltagelsen i krigen i Irak og mulige problemer med Danmarks overholdelse af internationale konventioner i forbindelse med krigsførelsen i Irak og Afghanistan.

På baggrund af regeringens beslutning om nedsættelse af en undersøgelseskommission er arbejdet med de ovennævnte redegørelser indstillet. Det i forbindelse med arbejdet fremfundne materiale samt de foreløbige resultater af arbejdet vil selvsagt blive stillet til rådighed for den kommende undersøgelseskommission.

Der har siden udsendelsen af det danske militære bidrag til Irak i 2003 været afgivet en række svar til Folketinget om antallet af og håndtering af tilbageholdte i Irak. Det drejer sig f.eks. om svaret på S 6596 af 29. august 2006, S 2434 af 24. april 2007 og den foreløbige besvarelse af spørgsmål nr. 67 stillet gennem Forsvarsudvalget d. 23. november 2009. Disse besvarelser har bl.a. været baseret på oplysninger afgivet af Forsvarskommandoen.

På den baggrund orienterede min forgænger ved et brev af 18. april 2011 til Forsvarsudvalget kort om status i arbejdet med Forsvarskommandoens redegørelse. Af brevet af 18. april 2011 fremgår bl.a. følgende:

"Som grundlag for sin redegørelse foretager Forsvarskommandoen en omfattende gennemgang af et særdeles omfangsrigt arkivmateriale. Dette arbejde er endnu ikke afsluttet, men Forsvarskommandoen har oplyst departementet om, at der i forbindelse med den aktuelle gennemgang ikke anvendes den samme opgørelsesmetode som ved de tidligere besvarelser. Forsvarskommandoen har oplyst, at opgørelsen vil udvise et større antal tilbageholdte

end hidtil oplyst til Folketinget. Forsvarskommandoen har oplyst, at en af årsagerne hertil er, at opgørelsen tager udgangspunkt i et bredere og mere omfattende kildemateriale, end der tilsyneladende har ligget til grund for tidligere opgørelser.

Forsvarskommandoen har derudover oplyst, at baggrunden for ikke at anvende den samme opgørelsesmetode som tidligere er ønsket om at skabe et så godt og fyldestgørende overblik som muligt og et dækkende grundlag for udarbejdelsen af Forsvarskommandoens redegørelse.

Forsvarskommandoen har endvidere oplyst, at kommandoen i forbindelse med den aktuelle gennemgang endnu ikke har det fulde billede af antallet af tilbageholdte. Det skal bemærkes i tilknytning hertil, at opgørelser af antallet af tilbageholdte generelt er behæftet med en vis usikkerhed. Det skyldes, at det beror på en konkret vurdering af omstændighederne i hvert enkelt tilfælde, om en person kan siges at være "tilbageholdt," og hvorvidt tilbageholdelsen er foretaget af danske styrker. Disse vurderinger afhænger bl.a. af graden af magt-anvendelse, og om der reelt har været tale om frihedsberøvelse".

Forsvarschefen har nu i et brev af 16. december 2011 oplyst departementet om, at det indstillede arbejde med forsvarets redegørelse har "tilvejebragt et tilstrækkeligt solidt grundlag til at kunne orientere om foreløbige, men repræsentative konstateringer vedr. undersøgelsens centrale spørgsmål og de tiltag der iværksættes med henblik på at fastslå, hvorvidt der er behov for ændring af gældende praksis på pågældende områder". Jeg vedlægger forsvarschefens brev til orientering.

Det fremgår af forsvarschefens brev, at der på en række områder (antallet og registrering af tilbageholdte, tilsyn med tilbageholdte, overholdelse af udstedte nationale direktiver samt rollefordelingen mellem danske og britiske enheder) - baseret på de foreløbige konstateringer - synes at have været tale om forhold, hvor tingene ikke har været i orden.

Indholdet af forsvarschefens brev bekræfter således rigtigheden af, at der nu nedsættes den af regeringen ønskede undersøgelseskommission, der, som det fremgår af regeringsgrundlaget, skal omfatte både Irak og Afghanistan.

På baggrund af forsvarschefens brev vil der tillige kunne sættes spørgsmålstejn ved indholdet af svarene på en række tidligere stillede spørgsmål fra Folketinget, jf. bl.a. ovenfor.

Resultatet af undersøgelseskommissionens arbejde må samtidig forventes også at kunne bidrage til en endelig afklaring af bl.a. disse tidligere stillede spørgsmål.

Det siger imidlertid sig selv, at det er vigtigt, at man gør, hvad man kan for at sikre, at de forhold, der omtales i forsvarschefens brev, ikke vil kunne forekomme fremadrettet. Forsvarschefen har iværksat et arbejde med henblik på at følge op på den viden, der nu foreligger. Det er et arbejde, som jeg har til hensigt at følge særdeles tæt. Jeg har derfor anmodet forsvarschefen om at holde mig indgående orienteret om fremdriften i dette arbejde.

Det skyldes selvsagt det forhold, at det er regeringen magtpåliggende, at vi i forbindelse vores deltagelse i internationale operationer både i ånd og bogstav lever op til vores folkeretlige forpligtelser samt vores egne nationalt fastsatte direktiver.

Særligt for så vidt angår Afghanistan og spørgsmålet om definitionen af tilbageholdelse har Forsvarskommandoen efter anmodning fra Forsvarsministeriet supplerende oplyst, at der siden 2007 i forsvaret har foreligget en klar definition af begrebet tilbageholdelse. Forsvarskommandoen har således oplyst, at der ved tilbageholdelse forstås enhver situation, hvor danske styrker foretager frihedsberøvelse og herved udøver faktisk og fysisk kontrol over en person, gruppe af personer eller enheders bevægelsesfrihed, uanset at dette er midlertidigt. Forsvarskommandoen tilføjer i den forbindelse, at anvisninger og instrukser om at afvente i et nærmere bestemt område under ransagninger, visiteringer, undersøgelser og lign. ikke anses for tilbageholdelse. Sådanne anvisninger kan kun afgives, når opgaveløsningen tilsiger dette og skal være så kort som muligt og ikke over fire timers varighed.

I forlængelse af forsvarschefens omtale af rollefordelingen mellem fx. danske og britiske enheder ved udførelsen af tilbageholdelser, har jeg i øvrigt noteret mig, at der er iværksat en afklaring af, hvorvidt der er behov for at udgive mere dækkende, klarere og om muligt mere kortfattede direktiver. Jeg har bedt forsvarschefen om at blive løbende orienteret om dette arbejde. Jeg har yderligere bedt forsvarschefen om umiddelbart at indskærpe, at en praksis som den anførte ikke må forekomme.

Med venlig hilsen

Nick Hækkerup

/Allan Rahbøl Jacobsen

FORSVARSCHEFEN

16. december 2011

Henning Jensen

Indstilling af Forsvarskommandoens Irak-undersøgelse

Forsvarsministeriet meddelte den 11. november 2011 Forsvarskommandoen, at ministeriets Irak-undersøgelse indstilles i medfør af, at der nedsættes en uafhængig undersøgelseskommission samt opfordrede Forsvarskommandoen til på tilsvarende vis at afrunde sit arbejde og forberede sig på at kunne overdrage det gennemgåede materiale og det gennemførte arbejde til kommissionen. Forsvarsministeriet har den 7. december 2011 anmodet Forsvarskommandoen om ligeledes at indstille sin undersøgelse, mens kommissoriet for undersøgelseskommissionen afventes.

Det har vist sig nødvendigt at foretage en gennemgang af et betydeligt mere omfattende kildemateriale, end det blev vurderet ved iværksættelse af Forsvarskommandoens undersøgelse. Det betyder, at undersøgelsen endnu ikke er fuldt tilendebragt.

Task Forcen, som blev nedsat til at forestå undersøgelsen, har orienteret mig om, at der på nuværende tidspunkt er tilvejebragt et tilstrækkeligt solidt grundlag til at kunne orientere om foreløbige, men repræsentative konstateringer vedrørende undersøgelsens centrale spørgsmål. Jeg finder det derfor nødvendigt at orientere forsvarsministeren om de konstaterede centrale forhold og de tiltag, jeg har iværksat med henblik på at fastslå, hvorvidt der er behov for ændring af gældende praksis på pågældende områder.

Markant forøgelse af antallet af dansktilbageholdte irakere

Forsvaret orienterede den 24. marts 2011 Forsvarsministeriet om, at de foreløbige undersøgelsesresultater indikerede, at undersøgelsen ville udvise et større antal tilbageholdte, end hidtil oplyst til Folketinget.

Undersøgelsen har fastslået, at antallet af danske tilbageholdte overstiger 500 personer. I forbindelse med tidligere opgørelser, vedrørende antallet af dansk tilbageholdte personer, har der været anført en række faktorer, som har medført usikkerhed vedrørende de opgjorte tal.

Det er konstateret, at der efter magtoverdragelsestidspunktet i august 2004 i et mindre antal tilfælde – i strid med de nationale direktiver og den fastsatte rollefordeling mellem

irakiske enheder og internationale styrker – blev overdraget danske tilbageholdte personer til irakiske myndigheder.

Den foretagne gennemgang har fastslået, at der – især i Irak-periodens første del – ikke i tilstrækkelig grad blev registreret og systematiseret de nødvendige informationer om tilbageholdte, til at der kunne sikres et dækkende og blivende billede af indsatsen på området.

Det skal understreges, at der i det gennemgåede materiale ikke er fundet oplysninger om, at danske tilbageholdte, i tilknytning til tilbageholdelse eller overdragelse til anden nation, har været udsat for overgreb, er dræbt eller på anden måde har lidt overlast.

Det kan ikke fastslås, hvorvidt der i alle tilfælde er blevet gennemført de tilsyn, der var fastsat krav om i gældende nationale direktiver.

Revurdering af definitioner og fremgangsmåder

Fraværet af en national definition for begrebet "tilbageholdt", og de varierende procedurer for registrering og rapportering, ses, sammen med en erkendt uensartet arkivering af informationer, at være medvirkende årsager til de konstaterede forskellige opgørelser.

Der er iværksat en gennemgang af de i dag gældende definitioner for tilbageholdte og de procedurer, der gælder for håndtering og registrering af informationer herom. Dette centrale arbejde skal ensrette fremgangsmåder for informationshåndtering vedrørende tilbageholdte ved de udsendte enheder og for informationsudvekslingen mellem disse og de hjemlige militære myndigheder.

Der er endvidere iværksat en gennemgang af procedurerne for arkivering af sådanne informationer i forsvaret for at sikre, at relevante informationer hjemsendes til og arkiveres sikkert ved hjemlige militære myndigheder.

Samvirke med andre nationers enheder

Den danske bataljons samarbejde med andre nationers enheder afspejlede det multinationale operationsmiljø og rådigheden over forskelligartede kapaciteter, som enhederne naturligt støttede hinanden med. Imidlertid kan de underlagte og støttende enheders rådige kompetencer ikke i alle tilfælde alene forklare den praktiserede rollefordeling mellem fx danske og britiske enheder ved udførelse af tilbageholdelser. Således er engelsk personel i større omfang blevet anvendt til at forestå selve tilbageholdelsen, hvorved det har været opfattelsen, at danske enheder dermed ikke blev ansvarlige for tilbageholdelsen og de deraf følgende forpligtelser.

Et tæt samarbejde med enheder fra andre nationer forudsætter, at der til enhver tid – og på alle niveauer i enheden – er en opdateret og entydig viden om rollefordeling, kompetencer og ansvar for håndtering af eksempelvis tilbageholdte. Der er iværksat en afklaring af, hvorvidt der er behov for at udgive mere dækkende, klarere og om muligt mere kortfattede direktiver. Som led heri foretages en gennemgang af den uddannelse, der i dag gennemføres forud for udsendelse i internationale operationer i forhold til tilbageholdelsessituationer og den tilhørende håndtering heraf.

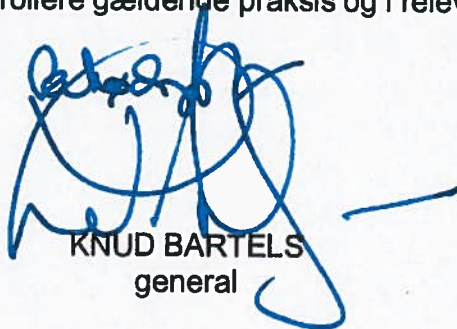
Konsekvent reaktion i tilfælde af overgreb

Undersøgelsen har fastslået, at den danske bataljon i Irak har reageret konsekvent og hensigtsmæssigt i de situationer, hvor der direkte er bevidnet overgreb eller hårdhændet behandling fra irakiske enheders side. Det kan også konstateres, at der blev truffet en række foranstaltninger til imødegåelse af sikkerhedstrusler mod bataljonens lokalansatte medarbejdere.

Undersøgelsens gennemgang har ikke afdækket forhold vedrørende overgreb eller manglende hensynsfuld behandling, der involverede dansk personel, som ikke allerede var kendt og undersøgt. Jeg skal bemærke, at de pågældende allerede kendte sager har været af en karakter, der betyder, at de på ingen måde kan sidestilles med de alvorlige forhold vedrørende overgreb m.v. under Irak-missionen, som i 2004 påkaldte sig betydelig opmærksomhed.

Afslutning

Afslutningsvis skal jeg bemærke, at der i sagens natur er sket en løbende erfaringsindhentning fra Irak-missionen og den efterfølgende internationale indsats. På den baggrund er der sket en fortsat udvikling af procedurer mv. Det skal derfor understreges, at det iværksatte arbejde skal kontrollere gældende praksis og i relevant omfang vil resultere i opdatering af procedurer mv.

KNUD BARTELS
general

Kopi til:
Departementschef Lars Findsen

Forsvarsminister Nick Hækkerup

FORSVARSMINISTERIET
DANISH MINISTRY OF DEFENCE

Folketingets Forsvarsudvalg
Christiansborg

FORSVARSMINISTEREN
31. august 2015

Folketingets Forsvarsudvalg har den 4. august 2015 stillet følgende spørgsmål nr. 13 til forsvarsministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Søren Søndergaard (EL).

Spørgsmål nr. 13:

I betragtning af statsministerens erklæring om, at hans "eneste interesse er, at vi får alt frem i den her sag" og i forlængelse af regeringsgrundlagets formulering om, "... at forhold omkring danske soldaters tilbageholdelse af personer under den danske krigsdeltagelse i henholdsvis Irak og Afghanistan allerede er tilstrækkeligt belyst", bedes ministeren lige bekræfte, at danske styrker i Irak udleverede mindst 12 fanger til de irakiske myndigheder efter sommeren 2004, hvor Irak indførte dødsstraf for også mindre forseelser.

Svar:

Det lægges til grund, at spørgeren med sin henvisning i spørgsmålet til, at "danske styrker i Irak udleverede mindst 12 fanger til de irakiske myndigheder efter sommeren 2004, hvor Irak indførte dødsstraf for også mindre forseelser", sigter til Forsvarskommandoens notat af 15. december 2011, som blev offentliggjort i danske medier den 17. juli 2015.

Det fremgår således af dette notat blandt andet, at "Det er konstateret, at der efter magt-overdragelsestidspunktet i august 2004 i 12 tilfælde - i strid med de nationale direktiver og den fastlagte rollefordeling mellem irakiske enheder og internationale styrker - blev overdraget danske tilbageholdte personer til irakiske myndigheder".

Jeg må som svar på det stillede spørgsmål henvise til samme notat, som vedlægges i kopi til orientering.

Jeg kan endvidere henvise til, at daværende forsvarsminister, Nick Hækkerup, den

22. december 2011 fremsendte et brev fra forsvarschefen af 16. december 2011 til Forsvarsudvalget. Det fremgår af forsvarschefens brev, at "Det er konstateret, at der efter magtoverdragelsestidspunktet i august 2004 i et mindre antal tilfælde - i strid med de nationale direktiver og den fastsatte rollefordeling mellem irakiske enheder og internationale styrker - blev overdraget danske tilbageholdte personer til irakiske myndigheder".

Med venlig hilsen

Carl Holst

Task Force Irak (Forsvarskommandoens Irak-undersøgelse)

15. december 2011

Foreløbige konstateringer på baggrund af Forsvarskommandoens Irak-undersøgelse

Forsvarskommandoens Irak-Task Force har foretaget en systematisk gennemgang af direktivgrundlag, klarlagt operative fremgangsmåder og gennemført en sammenligning af rådige informationer om mere end 1170 enkelthændelser. Såvel eksterne som omfattende interne kilder har været inddraget i belysningen af følgende centrale undersøgelsesemner:

- Antallet af irakere, som danske enheder har tilbageholdt, og hvorledes de tilbageholdte efterfølgende er håndteret og behandlet.
- Hvorvidt der fra dansk side blev handlet behørigt på observation af eller tilgang af information om overgreb fra danske enheders, koalitionsstyrkers eller fra irakiske myndigheders side.
- Hvorvidt der blev truffet tilstrækkelige foranstaltninger til beskyttelse af den danske bataljons lokalansatte irakere.

Kildegrundlag

Der er foretaget en gennemgang af følgende kilder.

Primære interne kilder:

- Udsendte direktiver og tilhørende instruktioner (magtanvendelsesdirektiver mv.).
- Daglige situationsrapporter fra den danske bataljon.
- Meldinger om særlige hændelser fra den danske bataljon.
- "TOC-logs" (journaler vedrørende meldinger på bataljonens primære radionet).
- Hærens militærpolitisk arkiver vedrørende Irak.
- Månedlige statusrapporter vedrørende tilbageholdte og tilsyn.
- Korrespondance mellem forsvarrets myndigheder og med udsendte enheder.

Uddybende interne kilder, der er anvendt til supplerende belysning af omstændigheder ved konkrete hændelser:

- Operationsbefalinger.
- Signalordrer.
- "After Action Reviews"/"Post Operations Reports".

Eksterne kilder:

- Koalitionsdirektiver.
- Wikileaks-dokumenter.
- Henvendelser til den oprettede "Irak-hotline".
- Medieomtale vedrørende Irak-missionen i forlængelse af wikileaks.org læk af informationer.
- Rapporter fra ikke-statslige organisationer (NGO) vedrørende overgreb mv. i Irak.

Grundlag for orientering om klarlagte problemstillinger mv.

Undersøgelsen er ikke fuldt tilendebragt. Der er imidlertid konstateret en række forhold, som ses at repræsentere centrale sammenhænge og problemstillinger vedrørende undersøgelsesområderne. Det vurderes generelt, at disse nedenstående forhold ikke i væsentlig grad vil blive ændret ved en fuld færdiggørelse af undersøgelsen.

Antallet af tilbageholdte

Det er konstateret, at et væsentligt større antal personer har været tilbageholdt af danske styrker, end forsvarets tidligere opgørelser har vist. På det foreliggende grundlag vurderes i alt ca. 500 personer med hhv. sikkerhed (ca. 475) og større sandsynlighed (ca. 25) at være tilbageholdt (frihedsberøvet) i kortere eller længere tid af dansk personel.

Af kildegrundlaget fremgår beskrivelser af hændelser, hvorunder yderligere ca. 150 personer ses at have været anvist opholdssted af danske enheder. Denne kategori af personer har ikke været frihedsberøvet. Den omfatter personer, der frivilligt imødekom dansk personels instruktioner om, i en kortere periode, at forblive på et givent sted eller undlade at gå ind i et givent område (eksempelvis et hus). Anvisninger blev iværksat af hensyn til operationers gennemførelse og/eller de pågældende personers sikkerhed.

Ovennævnte tal er resultatet af en systematisk gennemgang og sammenligning af informationer i rådige kilder, som har kunnet bidrage til at belyse forløbet vedrørende håndtering af den enkelte tilbageholdte person og til at fastslå ansvaret herfor.

Differentieringen mellem "sikre" dansk-tilbageholdte og tilbageholdte med "større sandsynlighed" afspejler den konstaterede varierende grad af vished vedrørende hændelsesforløbene, som er en konsekvens af en stedvis manglende entydighed i beskrivelserne i de rådige kilder. Der gælder eksempelvis den radiokorrespondance mellem de involverede, der er givet i "TOC-Logs", eller fremgår af rapporter vedrørende hændelserne.

Undersøgelsen har anlagt det kriterium, at danske soldaters – selv kortvarige – (første) fysiske kontrol med en tilbageholdt person, var ensbetydende med, at tilbageholdelsen var foretaget af danske enheder.

Forsvaret har tidligere konstateret, at der var betydelige usikkerhedsmomenter forbundet med opgørelsen af antallet af tilbageholdte. For at kunne anvende det umiddelbart rådige informationsgrundlag, der lå til grund for disse opgørelser, har der derfor været anlagt særlige kriterier for opgørelserne. Et afgørende grundlag for tidligere opgørelser har været en såkaldt "MP-statistik". Begrebet dækker over et forsøg på at genskabe en retvisende liste over danske tilbageholdte. Listen blev udarbejdet ved bataljonen i Irak i august 2004 med henblik på at skabe et samlet overblik over antallet af danske tilbageholdte.

Undersøgelsen har konstateret, at der fra medio 2003 (udsendelsestidspunktet) og frem til medio 2004 ikke har været foretaget en systematisk og dermed retvisende registrering af og rapportering om danske tilbageholdte. Det overvejende flertal af tilbageholdelser er foretaget netop i denne periode. Det kan konstateres, at de opgørelser der blev udarbejdet i perioden ikke muliggør, at der kan henføres konkrete personer til de gennemførte tilbageholdelser.

Blandt øvrige faktorer, som har medvirket til upræcise registreringer og opgørelser, har været en manglende definition af begrebet "tilbageholdt". Forsvarskommandoen udgav i november 2007 en definition for begreberne anviste og tilbageholdte. Definitionerne kom ikke til anvendelse for de danske styrker i Irak.

I forbindelse med undersøgelsen er der foretaget en gennemgang af hændelsesforløb og den tidligere foretagne rubricering af de pågældende hændelser. Denne gennemgang har vist, at der tilsyneladende i visse tilfælde har været tvivl om det ansvar, der blev udløst, når danske enheder, i samarbejde med udenlandske – primært engelske og irakiske – enheder, tilbageholdte personer.

Videre håndtering af tilbageholdte

Danske enheder ses at have overdraget mere end 300 tilbageholdte personer til andre nationer.

Det er på det foreliggende grundlag fastslået, at ca. 55 personer med sikkerhed er overdraget til britiske enheder. Der foreligger for 41 af disse informationer vedrørende deres løsladelse. En person ses at være undsluppet britisk varetægt, mens forsvarrets myndigheder ikke råder over informationer om de resterende 13 personer.

Mere end 260 danske tilbageholdte personer er blevet overdraget fra bataljonen til lokale irakiske myndigheder. Disse overdragelser fandt typisk sted i direkte forlængelse af enhedernes patruljevirkosomhed i bataljonens ansvarsområde, hvor personer blev tilbageholdt som følge af mistanke om kriminelle handlinger. Der har som udgangspunkt været hjemmel til sådanne overdragelser i de udgivne danske direktiver. Det rådige materiale kan ikke dokumentere, at der er foretaget den fornødne formalisering af overdragelsen i form af registrering og udfærdigelse af kvittering for overdragelse mellem udleverende eller modtagende enhed. Der forefindes endvidere generelt ingen dokumentation for de pågældende personers skæbne.

Det er konstateret, at der efter magtoverdragelsestidspunktet august 2004 i 12 tilfælde – i strid med de nationale direktiver og den fastlagte rollefordeling mellem irakiske enheder og internationale styrker – blev overdraget danske tilbageholdte personer til irakiske myndigheder.

Tilsyn med overdragne tilbageholdte

Der er ikke fundet dækkende oplysninger om gennemførte tilsyn for indsatte i koalitionsens detentionsfaciliteter eller i irakiske fængsler. Det kan derfor ikke fastslås, om der i alle tilfælde er blevet gennemført de tilsyn, der var fastsat krav om i gældende nationale direktiver. Beskrivelser i bataljonens rapportering mv., af udfordringer, i form af store transportafstande, tilvejebringelse af sikkerhed og opnåelse af adgang til fængsler mv., indikerer, at det ikke har været tilfældet.

For 76 af de mere end 300 overdragne personer forefindes der i kildematerialet oplysninger, der gør det muligt at fastslå, hvorledes den pågældende er håndteret i forlængelse af overdragelsen (løsladt, videreoverdraget, dømt etc.).

Imidlertid foreligger der til gengæld ingen informationer om, at danske enheder eller myndigheder har observeret eller modtaget orientering om tilfælde af drab, overgreb eller tilsvarende begået mod personer, der var tilbageholdt eller overdraget af danske enheder.

Registrering og rapportering vedrørende tilbageholdte

Forsvarets krav til og procedurer for registrering og rapportering af blandt andet tilbageholdelser blev udviklet betydeligt i løbet af indsættelsesperioden i Irak (2003-2007) – og især efter medio 2004. Imidlertid foreligger der i dag kun for et begrænset antal hændelser, vedrørende tilbageholdte og eventuelt videreoverdragne, dækkende oplysninger omkring den umiddelbare og efterfølgende håndtering. Således har det kun for 43, ud af de i alt 475 danske tilbageholdte, været muligt at fastslå personens navn, vedkommendes skæbne og fastslå, at de gældende krav til registrering, tilsyn og rapportering er overholdt.

Samarbejdet med andre nationers enheder i forbindelse med tilbageholdelse

De britiske enheder, der var underlagt eller som støttede den danske bataljon, rådede typisk over specialuddannet personel, som havde særlige forudsætninger for at foretage tilbageholdelser og i forbindelse hermed sikre beviser vedrørende den tilbageholdte. Rådigheden over og disponeringen af sådanne kapaciteter imødekom bataljonens foresatte (britiske) myndigheds skærpede krav til, hvorledes tilbageholdelser skulle gennemføres af hensyn til bevisindhentning.

Imidlertid kan de underlagte og støttende enheders rådige kompetencer ikke i alle tilfælde alene forklare den praktiserede rollefordeling mellem fx danske og britiske enheder ved udførelse af tilbageholdelser. Således er engelsk personel i større omfang blevet anvendt til at forestå selve tilbageholdelsen, hvorved den danske enhed dermed ikke blev ansvarlig for tilbageholdelsen og de deraf følgende forpligtelser i forhold til blandt andet at transportere og udføre tilsyn med disse.

Reaktioner på tilfælde af overgreb

Iraks fortid har betydet, at den danske opgaveløsning foregik i en "hård og kontant" kultur, der var præget af etnisk og religiøs betinget favorisering og forfølgelse af egeninteresser fra såvel borgeres som myndighedspersoners side.

Inddragelse af og samarbejde med irakiske hær- og politienheder var en forudsætning for dækkende varetagelse af sikkerheds- og myndighedsopgaver. Det var også nødvendigt af hensyn til udvikling af de irakiske sikkerhedsstyrker med henblik på overtagelse af det samlede sikkerheds- og myndighedsansvar.

Danske enheder ses at have reageret konsekvent og hensigtsmæssigt i situationer, hvor der direkte blev bevidnet overgreb eller hårdhændet behandling fra irakiske enheders side. Bataljonen har fulgt op herpå ved direkte indgriben, påtaler og vejledning mv.

Arkivering af oplysninger om hændelsesforløb

Der er konstateret en uensartet journalisering og arkivering, som har gjort det vanskeligt og tidskrævende at rekonstruere forløbet af enkelthændelser såvel som det samlede og dækkende billede af opgavevaretagelsen. Et antal centrale dokumenter – herunder den såkaldte "militærpoliti-fangedatabase" (elektroniske udgave) vedrørende tilbageholdte – er konstateret tabt gået.

Direktiver

Rekonstruktion af det gældende direktivkompleks har været omstændig og meget tidskrævende.

Der er konstateret, at der i eller i tilknytninger til direktiverne mangler oplysninger, som gør det muligt at sammenstille direktiver i korrekt rækkefølge, fastslå årsager til centrale direktivændringer, udgivelsestidspunkter og tidspunkt for, hvornår direktivet i praksis dannede grundlag for bataljonens opgaveløsning.

Der er konstateret perioder på "timer til dage", hvor der har været et "direktivvacum" i form af tilsyneladende manglende retningslinjer for denne del af virksomheden ved bataljonen. Det har primært været tilfældet i forbindelse med missionsstart og ved ændring af de mandatbestemte rammer og opgaver i medfør af den irakiske selvstændighed medio 2004.

Varetagelse af lokalansatte medarbejders sikkerhed

På baggrund af de rådige oplysninger ses der at være iværksat tilstrækkelige tiltag til imødegåelse af sikkerhedstrusler, der var rettet mod bataljonens lokalansatte medarbejdere.

Henvendelser til Forsvarskommandoens "Irak-hotline"

Der har været rettet i alt 8 henvendelser til den oprettede "Hotline" vedrørende Irakundersøgelsen. De modtagne informationer er sammenholdt med øvrige rådige informationer.

Sager overdraget til Forsvarets Auditørkorps

To henvendelser til hotlinen har vedrørt informationer af en sådan karakter, at det ikke af det rådige materiale kunne afgøres, om der var foretaget bevidste handlinger i modstrid med de gældende direktiver. Dette har medført, at forholdet har været anmeldt til Forsvarets Auditørkorps. I ingen af disse sager har auditørkorpset fundet grundlag for at antage, at der har været foretaget en strafbar handling.

Blandt kildematerialerne, Task Forcen har haft adgang til, blev der fundet et dokument, som kunne give indtryk af, at der på et tidspunkt blev truffet en beslutning om ikke at orientere om, at det faktiske antal tilbageholdte kunne være større, end hidtidige opgørelser havde vist. Forholdet har været anmeldt til Forsvarets Auditørkorps. Forsvarets Auditørkorpset har meddelt Forsvarskommandoen, at efterforskningen af sagen er indstillet, idet der ikke er rimelig formodning om, at der er begået et strafbart forhold, som forfølges af det offentlige. Forsvarets Auditørkorps har lagt vægt på, at forholdet jf. straffeloven er forældet.

FORSVARSMINISTERIET
DANISH MINISTRY OF DEFENCE

Folketingets Forsvarsudvalg
Christiansborg

27. juni 2011

Forsvarskommandoen er blevet opmærksom på uoverensstemmelser i oplysninger om det præcise antal personer, der har været tilbageholdt af danske styrker i Afghanistan. På den baggrund har Forsvarskommandoen udarbejdet en redegørelse om tilbageholdte i Afghanistan, jeg hermed fremsender til Forsvarsudvalgets orientering.

Jeg skal for god ordens skyld oplyse, at der p.t. er to personer overdraget fra danske styrker til afghanske myndigheder, der fortsat opholder sig i afghansk varetægt, og som danske styrker fører løbende tilsyn med. Forsvarskommandoens redegørelse ændrer ikke på antallet af overtagne personer, danske styrker skal føre tilsyn med.

Endvidere kan jeg nævne, at jeg ved mit netop overståede besøg i Afghanistan under mit møde med forsvarsminister Wardak endnu engang har understreget vigtigheden af, at den bilaterale overdragelsesaftale fra 2005 skal overholdes.

Med venlig hilsen

Gitte Lillelund Bech

/Pernille V. Langeberg

INGEN MÆRKNING

FORSVARSKOMMANDOEN

FKO-OPI2

U

04.10

2011/004178 - 415877

2011-06-16

(Bedes anført ved henvendelser)

Til
Forsvarsministeriet

Emne:
Redegørelse for tilbageholdte i Afghanistan.

1. Forsvarskommandoen har til Forsvarsministeriet ved flere lejligheder afgivet oplysninger om antallet af tilbageholdte i Afghanistan, blandt andet til brug for ministeriets besvarelser af spørgsmål fra Folketinget.

Ved samstilling af ovennævnte oplysninger, er der imidlertid efterfølgende opstået tvivl om det præcise antal personer, der har været tilbageholdt af danske styrker. Forsvarskommandoen har derfor indhentet en fornyet redegørelse fra Hærens Operative Kommando vedrørende antallet af tilbageholdte i Afghanistan. Af redegørelsen fremgår, at danske styrker har haft flere tilbageholdte, end det tidligere var blevet angivet.

På den baggrund har Forsvarskommandoen i samarbejde med Hærens Operative Kommando gennemført en fornyet validering af antallet af tilbageholdte under inddragelse af alle tilgængelige oplysninger og rapporter. Der er således tale om et mere omfattende kildemateriale end det, der har ligget til grund for tidligere afgivne udtalelser vedrørende antallet af tilbageholdelser.

På baggrund af erfaringerne fra den igangværende Wikileaks undersøgelse er det ud fra et forsigtighedsprincip og med ønsket om at skabe et så fyldestgørende overblik som mu-

Postadresse
Postboks 2153
1016 København K

Besøgsadresse
Danneskiold-Samsøes Allé 1
1434 Kbh. K.

Telefon
45 67 45 67
Gennemvalg:
4587 3142

Telefax
45 89 07 48

Internet
www.forsvaret.dk
fko@mil.dk

INGEN MÆRKNING

INGEN MÆRKNING

ligt besluttet at medtage samtlige grænse- og tvivlstilfælde i opgørelsen over antallet af tilbageholdte i Afghanistan.

Samlet set medfører ovenstående, at nogle personer, der ikke tidligere har været rapporteret som tilbageholdte, nu anses for at have været tilbageholdt af danske styrker.

Det bemærkes i den forbindelse, at opgørelser over antallet af tilbageholdte generelt er behæftet med en vis usikkerhed, hvilket skyldes, at vurderingen af, om en person har været tilbageholdt, beror på et konkret skøn. Dette skøn afhænger bl.a. af graden af magt anvendelse, og om der reelt har været tale om frihedsberøvelse.

2. På baggrund af ovenstående revurdering udgør antallet af tilbageholdelser i perioden juni 2006 til og med december 2010 efter Forsvarskommandoens opfattelse 52 personer. Hertil skal lægges yderligere 3 personer, der er blevet tilbageholdt af danske soldater efter den 1. januar 2011. Dette bringer det samlede antal tilbageholdte op på 55 personer pr. 10. juni 2011.

Af de i alt 55 personer blev 33 personer løsladt af de danske soldater i tilknytning til stedet for pågribelsen, enten umiddelbart efter pågribelsen, eller inden for cirka et døgn. Herudover blev fire personer ved en procedurefejl overdraget direkte til afghanske soldater i forbindelse med en fælles dansk/afghansk operation. Disse fire personer blev dog af de afghanske soldater løsladt senere samme dag fra en patruljebase i nærheden af tilbageholdelsesstedet.

18 personer blev midlertidigt indsat i den britiske tilbageholdelsesfacilitet i henhold til den bilaterale aftale herom mellem Danmark og Storbritannien. Af de 18 personer blev de 11 efterfølgende løsladt af danske enheder inden for kort tid, mens de resterende syv personer blev overdraget til de afghanske myndigheder med henblik på retsforfølgelse.

Af de syv, som blev overdraget til de afghanske myndigheder, er en fortsat varetægtsfængslet; to blev dømt og efterfølgende løsladt efter endt afsoning; én person blev dømt, men er efterfølgende frifundet ved en ankesag og derfor løsladt; én person blev dømt og afsoner fortsat sin straf i et afghansk fængsel i Lashkar Gah; og endelig blev to personer løsladt uden dom grundet bevisets stilling.

Dansk personel har gennemført tilsyn med de overdragne under hele forløbet, såvel under ophold i den britiske tilbageholdelsesfacilitet, som i afghanske faciliteter, og der er ikke i den forbindelse fundet anledning til bemærkninger.

INGEN MÆRKNING

Der kan således redegøres for samtlige 55 tilbageholdte personer fra tilbageholdelse til fængsling og/eller frigivelse.

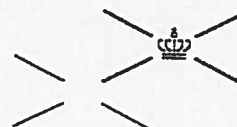
3. Det bemærkes afslutningsvis, at forsvaret i forlængelse af den foretagne datavalidering har iværksat en række ændringer af rapporteringen og registreringen af data om tilbageholdte i Afghanistan med henblik på at sikre pålidelige og ensartede indberetninger.

E.b.

C. SVENSSON
generalmajor
Chef for Operationsstaben

Intern fordeling:
KTP FOEL, CH OP, CH OPI, CH OPI2, OPI212.

FORSVARSMINISTERIET

Redegørelse

13. december 2006

REDEGØRELSE FOR FAKTUELLE OG RETLIGE SPØRGSMÅL I TILKNYTNING TIL DANSKE STYRKERS TILBAGEHOLDELSE OG OVERLADELSE AF PERSONER I AFGHANISTAN I 1. HALVÅR 2002.

1. INDLEDNING

Der har i den seneste tid været debat om dokumentarfilmen "Den Hemmelige Krig", som havde biografpremiere mandag den 4. december 2006, og som blev vist på DR2 både torsdag den 7. december og mandag den 11. december 2006.

Blandt de centrale spørgsmål, som er blevet rejst, er:

- Om den amerikanske retsopfattelse, der under stor offentlig bevågenhed drøftet og fastlagt i januar/februar 2002, betød at forudsætningerne for Folketingets samtykke jf. B37 blev afgørende ændret?
- Om Danmark overtrådte sine folkeretlige forpligtelser ved at overlade tilbageholdte til amerikansk varetægt?
- Om danske styrker overlod tilbageholdte personer til amerikansk varetægt ud over to allerede kendte tilfælde omhandlende i alt 34 tilbageholdte?
- Om personer tilbageholdt af danske styrker blev mishandlet i amerikansk varetægt?
- Om personer, som var tilbageholdt af danske specialoperationsstyrker, blev overført til Guantanamo?
- Om regeringen misinformerede Folketinget med oplysningen om, at danske styrker ikke har taget krigsfanger i Afghanistan?

Statsministeren gav på et møde i Det Udenrigspolitiske Nævn den 1. december d.å. tilsagn om, at regeringen ville udarbejde en redegørelse vedrørende disse forhold. Denne redegørelse foreligger hermed. Redegørelsen vil blive gjort offentligt tilgængelig.